

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

2021 m. birželio 23 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė) ir Antano Simniškio (pranešėjas), nagrinėdama civilinę bylą pagal **sinteresuoto asmens „Lufthansa Technik AERO Alzey GmbH“** kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo 2020 m. rugsėjo 25 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjo „Arik Air Limited“ skundą dėl antstolio veiksmų, **sinteresuoto asmens** antstolis Marekas Petrovskis, „Lufthansa Technik AERO Alzey GmbH“, „Asset Management Corporation of Nigeria (AMCON)“,

nustatė:

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių vykdomosios bylos sustabdymą, kai kilmės valstybėje kilęs ginčas dėl Europos vykdomojo rašto teisėtumo, aiškinimo ir taikymo.
- Byloje nagrinėjamas pareiškėjo „Arik Air Limited“ skundas dėl Lietuvoje veikiančio antstolio atsisakymo sustabdyti vykdomąją bylą Nr. 0123/20/0032 pagal Europos vykdomoju raštu pripažintą Vokietijos Hünfeldo apylinkės teismo sprendimą ir šiuo pagrindu išduotą Europos vykdomojo rašto pažymėjimą, iki kilmės valstybėje įsiteisėjusių kompetentingo Vokietijos teismo procesiniu sprendimu bus visiškai išspręsti pareiškėjo prašymai.
- Šalių ginčas patenka į Europos Sąjungos – 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 805/2004, sukuriančio neginčytinų reikalavimų Europos vykdomąjį raštą, (toliau – Reglamento 805/2004) ir nacionalinio – Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo (toliau – ir Įstatymas) Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir **CPK**) – teisinio reguliavimo sritį.
- Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra galutinė instancija nagrinėjant šią bylą ir jo priimtas procesinis sprendimas būtų galutinis ir neskundžiamas (**CPK 362 straipsnis**), todėl, iškilus Europos Sąjungos institucijų priimtų teisės aktų aiškinimo klausimui, kurį išnagrinėti būtina, kad sprendimas byloje būtų priimtas, jis privalo kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą (toliau – Teisingumo Teismas) su prašymu priimti prejudicinį sprendimą (Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 267 straipsnio 3 dalis, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 40¹ straipsnis, **CPK 3 straipsnio** 5 dalis).
- Dėl šalių ginčui taikytinos Europos Sąjungos teisės turinio ir ją aiškinančios jurisprudencijos aiškinimo kasacinis teismas kreipiasi į Teisingumo Teismą, kad šis priimtų prejudicinį sprendimą nagrinėjamoje byloje.
- Nagrinėjamoje byloje kasacinio teismo poreikis kreiptis į Teisingumo Teismą grindžiamas tuo, kad šalių ginčui spręsti aktualių Europos Sąjungos teisės normų turinys iki galo nėra aiškus taikant tiek *acte clair*, tiek *acte éclairé* doktrinas. Taigi atsakymas į šios nutarties rezoliucinėje dalyje suformuluotus ir Teisingumo Teismui pateiktus klausimus turėtų esmingai reikšmę nagrinėjamai bylai, nes leistų nustatyti Reglamento 805/2004 23 straipsnio c punkte nurodytų nepaprastų aplinkybių sąvoką, jų apimtį, galimo kilmės valstybės teismo sprendimo sustabdyti Europos vykdomoju raštu patvirtinto teismo sprendimo vykdymą reikšmę (įtaką) vykdymo procesui valstybėje narėje, kurioje vykdomas Europos vykdomoju raštu patvirtintas teismo sprendimas, bei išspręsti ginčiamų antstolio veiksmų, atsisakant sustabdyti vykdomąją bylą, teisėtumo klausimą.

I. Teisinis pagrindas. Sąjungos teisė

- Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje („Teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą“) nustatyta:

Kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės, garantuojamos Sąjungos teisės, yra pažeistos, turi teisę į veiksmingą jų gynybą teisme šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis.

Kiekvienas asmuo turi teisę, kad jo bylą per kiek įmanoma trumpesnę laiką viešai ir teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas. Kiekvienas asmuo turi turėti galimybę gauti teisinę pagalbą, būti ginamas ir atstovaujamas.

<...>

- Reglamento 805/2004 5 straipsnyje („*Exequatur panaikinimas*“) nustatyta:

Kilmės valstybėje narėje Europos vykdomoju raštu pripažintas teismo sprendimas kitose valstybėse narėse pripažįstamas ir vykdomas, nereikalaujant vykdomumo patvirtinimo ir nesuteikiant jokios galimybės nepritariti jo pripažinimui.

- Reglamento 805/2004 10 straipsnio („Europos vykdomojo rašto pažymėjimo ištaisyimas arba panaikinimas“) 1 dalyje nustatyta:

1. Kilmės teismui pateikus prašymą, Europos vykdomojo rašto pažymėjimas:

- a) ištaisyomas, kai dėl esminės klaidos teismo sprendime ir pažymėjime yra neatitiktimų;*
- b) panaikinamas, kai jis, atsižvelgiant į šiame reglamente nustatytus reikalavimus, buvo aiškiai neteisėtai išduotas.*

- Reglamento 805/2004 20 straipsnio („Vykdyto tvarka“) 1 dalyje nustatyta:

1. Nepažeidžiant šio skyriaus nuostatų, vykdymo procedūros atliekamos vadovaujantis valstybės narės, kurioje vykdomas teismo sprendimas, teisės aktais. Europos vykdomoju raštu pripažintas teismo sprendimas yra vykdomas tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir teismo sprendimas, priimtas valstybėje narėje, kurioje vykdytinas teismo sprendimas.

- Reglamento 805/2004 23 straipsnyje („Teismo sprendimo vykdymo atidėjimas arba apribojimas“) nustatyta, kad:

Kai skolininkas:

- užginčijo Europos vykdomoju raštu patvirtintą teismo sprendimą, įskaitant prašymą peržiūrėti, kaip apibrėžta 19 straipsnyje, arba*
- kreipėsi dėl Europos vykdomojo rašto pažymėjimo ištaisyimo ar panaikinimo pagal 10 straipsnio nuostatas, valstybės narės, kurioje vykdytinas teismo sprendimas, kompetentingas teismas ar institucija gali, remdamasi skolininko prašymu:*
 - a) apriboti vykdymo procesą iki apsaugos priemonių; arba*
 - b) teismo sprendimo vykdymą paskelbti sąlyginiu su tokia saugumo sąlyga, kokią jis nustato; arba*
 - c) esant nepaprastoms aplinkybėms – atidėti teismo sprendimo vykdymo procesą.*

- 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (toliau – Reglamentas 1215/2012) 36 straipsnyje nustatyta:

- Valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas pripažįstamas kitose valstybėse narėse netaikant jokių specialių procedūrų.*

- Reglamento 1215/2012 44 straipsnyje nustatyta:

1. Jeigu pagal 3 skirsnio 2 poskirsnį pateiktas prašymas atsisakyti vykdyti teismo sprendimą, valstybės narės, į kurią kreipiamasi, teismas asmens, kurio atžvilgiu prašoma vykdyti teismo sprendimą, prašymu gali:

- a) apriboti vykdymo procesą ir nustatyti taikyti tik apsaugos priemones;*
 - b) vykdymą susieti su sąlyga, pagal kurią sprendimas vykdomas tik pateikus joje nustatytą garantiją; arba*
 - c) visiškai ar iš dalies sustabdyti vykdymo procesą.*
- 2. Kompetentinga institucija valstybėje narėje, į kurią kreipiamasi, asmens, kurio atžvilgiu prašoma vykdyti teismo sprendimą, prašymu sustabdo vykdymo procesą, kai teismo sprendimo vykdytinumas sustabdomas kilmės valstybėje narėje.*

II. Šalių ginčui spręsti aktualus Lietuvos teisinis reguliavimas

14. Įstatymo 13 straipsnio („Europos vykdomasis raštas“) 3 dalyje nustatyta:

3. Teismo sprendimai, teismo patvirtintos taikos sutartys, autentiški dokumentai, dėl kurių išduotas Europos vykdomasis raštas, yra vykdytini dokumentai. Jie vykdomi pagal [CPK VI dalyje išdėstytas taisykles](#) tiek, kiek Reglamentas 805/2004 ir šis įstatymas nemustato kitaip.

15. Įstatymo 18 straipsnio („Teismų sprendimų vykdymo atidėjimas arba apribojimas“) 3 dalyje nustatyta:

3. Reglamento 805/2004 23 straipsnio 1 dalies c punkte nurodytus sprendimus pagal kompetenciją priima teismo sprendimo ar autentiško dokumento vykdymo vietos antstolis.

16. [CPK 625](#) straipsnio („Vykdymo veiksmų atidėjimas, vykdomosios bylos sustabdymas, vykdomojo dokumento grąžinimas“) 1 dalyje nustatyta:

1. Vykdomąjį dokumentą vykdančis antstolis šio Kodekso nustatyta tvarka savo iniciatyva arba vykdymo proceso dalyvių prašymu savo patvarkymu vykdymo veiksmus gali atidėti, vykdomąją bylą sustabdyti ar vykdomąjį dokumentą grąžinti išieškotojui.

17. [CPK 626 straipsnio](#) („Privalomasis vykdomosios bylos ir vykdymo veiksmų sustabdymas“) nustatyta:

1. Antstolis privalo sustabdyti vykdomąją bylą šiais atvejais:

1) skolininkui ar išieškotojui mirus, taip pat reorganizuavus ar likvidavus juridinį asmenį, kuris yra skolininkas ar išieškotojas, jeigu atsižvelgiant į teisinius santykius yra galimas teisių ir pareigų perėmimas;

2) skolininkui netekus veiksnumo;

3) iškėlus skolininkui bankroto ar restruktūrizavimo bylą. Šiuo atveju vykdomasis dokumentas persiunčiamas bankroto ar restruktūrizavimo bylą iškėlusiam teismui;

4) skolininkui bankui ar Centrinei kredito unijai paskelbus veiklos apribojimą (moratoriumą);

5) gavęs išieškotojo ir skolininko sudarytą taikos sutartį;

6) kai atnaujinamas apeliacinio skundo padavimo terminas, jeigu pagrindas vykdomajam raštui išduoti buvo apskųstasis sprendimas (išskyrus skubiai vykdytinus sprendimus).

2. Antstolis privalo sustabdyti turto realizavimo veiksmus ir lėšų išmokėjimą šiais atvejais:

1) kai fiziniams ar juridiniams asmenims laikinai apribojamos nuosavybės teisės į realizuojamą turtą ar šis turtas areštuojamas, jei šios teisės apribojamos ar turtas areštuojamas Baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka;

2) kai turtas areštuotas siekiant užtikrinti pirmesnės negu išieškotojo eilės kreditoriaus reikalavimus;

3) kai teismas nutartimi sustabdo areštuoto turto realizavimą;

4) kai įkaito turėtojas ar hipotekos kreditorius neprisijungia prie išieškojimo, jeigu išieškoma atitinkamai iš įkeisto turto ar hipoteka įkeisto turto;

5) kai fiziniams ar juridiniams asmenims priklausantis realizuojamas turtas Administracinių nusizengimų kodekse nustatyta tvarka paimamas siekiant užtikrinti galimą šio turto konfiskavimą.

3. Kai turtas areštuotas ar nuosavybės teisės į turtą laikinai apribotos tos pačios ar paskesnės eilės kreditorius reikalavimus užtikrinti, išieškojimas iš šio turto nestabdomas. Šiuo atveju išieškojimas iš areštuoto turto ar lėšų vykdomas Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatyta tvarka.

4. Jeigu mirusio skolininko turtą paveldi valstybė, išskyrus atvejus, kai vykdomas išieškojimas iš įkeisto turto, sustabdydamas vykdomąją bylą, antstolis privalo panaikinti skolininko turto areštą.

18. [CPK 627](#) straipsnyje („Teisė sustabdyti vykdomąją bylą ar atidėti vykdymo veiksmus“) nustatyta:

Antstolis gali visiškai ar iš dalies sustabdyti vykdomąją bylą arba atidėti vykdymo veiksmus šiais atvejais:

1) kai raštu prašo išieškotojas;

2) skolininkui sunkiai susirgus, jeigu liga nėra chroniška, – gavęs dokumentą iš gydymo įstaigos;

3) kai skolininkas gydosi ligoninėje;

4) kai paskelbta skolininko paieška (šio Kodekso 620 straipsnis);

5) kai yra iškeldinimo byla, jei skolininkas ar jo šeimos narys suserga, – gavęs dokumentą iš gydymo įstaigos, jeigu liga ne chroniška;

6) teismui išreikalavus vykdomąją bylą;

7) kai vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansinio tvarumo įstatymo nuostatomis skolininkui ar išieškotojui yra atliekami finansų sektoriaus subjekto pertvarkymo veiksmai.

III. Reikšmingos faktinės aplinkybės

19. Antstolis M. Petrovskis vykdomojoje byloje Nr. 0123/20/00132 vykdo Vokietijos Hünfeldo apylinkės teismo 2019 m. birželio 14 d. įsakymą byloje Nr. 20B 206/19, kurio pagrindu išduotas 2019 m. spalio 24 d. vykdomasis raštas ir 2019 m. gruodžio 2 d. Europos vykdomasis raštas dėl 2 292 993,32 Eur skolos išieškojimo iš pareiškėjo (skolininko) „Arik Air Limited“ išieškotojui „Lufhansa Technik AERO Alzey GmbH“.

20. Pareiškėjas (skolininkas) „Arik Air Limited“ nurodė, jog kreipėsi į Vokietijos kompetentingą teismą, prašydamas Reglamento 805/2004 10 straipsnio pagrindu panaikinti 2019 m. gruodžio 2 d. Europos vykdomojo rašto pažymėjimą ir nutraukti priverstinį išieškojimą. Prašymus grindė tuo, kad Europos vykdomojo rašto pažymėjimas išduotas neteisėtai, nes skolininkui nebuvo tinkamai įteikti Vokietijos Hünfeldo apylinkės teismo procesiniai dokumentai, tuo pagrindu taip pat grindė praštaravimų pateikimo terminų pralaidumą.

21. Vokietijos Frankfurto prie Maino apygardos teismas 2020 m. balandžio 9 d. nutartyje nurodė, kad Vokietijos Hünfeldo apylinkės teismo 2019 m. spalio 24 d. išduoto dalinio vykdomojo dokumento byloje Nr. 20B 206 vykdomas bus sustabdytas tuo atveju, jei skolininkas „Arik Air Limited“ sumokės 2 000 000 Eur užstatą. Teismas pažymėjo, kad, nesumokėjus užstato, prašymas sustabdyti priverstinį vykdymą netenkamas, nes skolininkas neįrodė, kad vykdomasis dokumentas išduotas neteisėtai ir kad terminą skolininkas praleido ne dėl savo kaltės.

22. Pareiškėjas (skolininkas) „Arik Air Limited“ pateikė antstolii M. Petrovskii prašymą sustabdyti Lietuvos Respublikoje vykdomąją bylą, iki įsiteisėjusių Vokietijos teismo procesinių sprendimų bus išspręsti skolininko prašymai panaikinti Europos vykdomojo rašto pažymėjimą ir nutraukti priverstinį išieškojimą.

23. Antstolis atsisakė sustabdyti vykdomąją bylą, remdamasis tuo, kad [CPK 626](#) ir [627](#) straipsniuose nenustatyta procesinė galimybė sustabdyti įsiteisėjusio teismo sprendimo vykdymą tuo pagrindu, kad sprendimo priėmimo valstybės teisme yra pateikti prašymai dėl priimto sprendimo panaikinimo.

24. Pareiškėjas (skolininkas) „Arik Air Limited“, nesutikdamas su antstolio atsisakymu sustabdyti vykdomąją bylą, pateikė skundą, prašė taikyti laikinas apsaugos priemones. Antstolis, nesutikdamas su pareiškėjo skundu, jo nagrinėjimą perdavė teismui.

25. Kauno apylinkės teismas 2020 m. birželio 11 d. nutartimi netenkino pareiškėjo (skolininko) „Arik Air Limited“ skundo. Nors pirmosios instancijos teismas pripažino, kad antstolis turėjo spręsti dėl vykdymo veiksmų sustabdymo, pagal įstatymą analogiją taikydamas [CPK 626](#) straipsnio 1 dalies 6 punktą, ir buvo ypatingos sąlygos sustabdyti vykdymo veiksmus pagal Reglamento 805/2004 23 straipsnio c punktą, tačiau teismo vertinimu, pareiškėjo prašymų dėl vykdymo veiksmų sustabdymo nėra pagrindo spręsti, nes toks prašymas jau yra išnagrinėtas kilinės valstybės teismo – Vokietijos Frankfurto prie Maino apygardos teismo 2020 m. balandžio 9 d. nutartimi.

26. Kauno apygardos teismas 2020 m. rugsėjo 25 d. nutartimi panaikino pirmosios instancijos teismo nutartį ir priėmė priešingą procesinį sprendimą – tenkino pareiškėjo (skolininko) „Arik Air Limited“ skundą ir nutarė sustabdyti vykdomąją bylą Nr. 0123/20/0032, iki įsiteisėjusių kompetentingo Vokietijos teismo procesinių sprendimų bus visiškai išspręsti pareiškėjo prašymai. Apeliacinės instancijos teismas pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad, atsižvelgiant į vykdymo procese galinčią kilti neproporcingai didelę žalą, kreipinasis dėl Europos vykdomojo rašto pažymėjimo į jį išdavusios valstybės teismą yra pakankamas pagrindas stabdyti vykdomąją bylą. Įvertinęs tai, kad byloje nėra duomenų, patvirtinančių, jog Frankfurto prie Maino apygardos teismo 2020 m. balandžio 9 d. nutartyje nurodytas užstatas dėl vykdymo veiksmų stabdymo yra sumokėtas, priešingai nei pirmosios instancijos teismas, apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, jog nėra pagrindo spręsti, kad vykdymo veiksmų sustabdymo vykdomojoje byloje klausimas yra išnagrinėtas kilinės valstybės teisme.

27. Lietuvos Aukščiausiajame Teisme 2020 m. gruodžio 16 d. priimtas suinteresuoto asmens „Lufhansa Technik AERO Alzey GmbH“ kasacinis skundas.

28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, nagrinėdama civilinę bylą pagal suinteresuoto asmens „Lufhansa Technik AERO Alzey GmbH“ kasacinį skundą, 2021 m. birželio 2 d. nutartimi, nustačiusi poreikį kreiptis į Teisingumo Teismą, pasiūlė byloje dalyvaujantiems asmenims pateikti savo pozicijas, duomenis apie kilinės valstybės teismo procesą eiga.

29. Pareiškėjas „Arik Air Limited“ ir suinteresuotas asmuo „Lufhansa Technik AERO Alzey GmbH“, vykdydami Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 2 d. nutartį, pateikė rašytinius paaiškinimus dėl kreipimosi į Teisingumo Teismą tikslingumo, duomenis apie teismo procesą kilinės valstybėje.

30. Pareiškėjas nurodė, kad civilinė byla, kurioje jis kilinės valstybėje Vokietijos kompetentingam teismui pateikė savo 2020 m. sausio 31 d., 2020 m. vasario 13 d. ir 2020 m. vasario 18 d. prašymus, yra nagrinėjama apeliacine tvarka. Pareiškėjo nuomone, vykdančiosios valstybės kompetentingam antstolui ar teismui taikyti Reglamento 805/2004 23 straipsnyje nustatytas priemones pakanka paties fakto, kad skolininkas užgincio Europos vykdomojo rašto patvirtinimą, išsiverčiant be pereinamųjų priemonių, iki vykdymo valstybėje narėje, kurioje turi būti vykdomas sprendimas. Teismo sprendimas, kurį jį priėmęs teismas yra pripažinęs Europos vykdomojo raštu, vykdančiam turėtų būti laikomas kaip paskelbtas toje valstybėje narėje, kurioje turi būti vykdomas. Teismo sprendimai ir toliau turėtų būti vykdomi, remiantis nacionalinės teisės aktais. Tokia procedūra turėtų turėti daugiau privalumų palyginti su *executur* procedūra, nustatyta Reglamente 44/2001, nes nebūtinas kitos valstybės narės teisejo patvirtinimas, reikalaujantis papildomo laiko ir išlaidų. Prašymas suteikti Europos vykdomojo rašto negincytinoms reikalavimams

31. Suinteresuotas asmuo „Lufhansa Technik AERO Alzey GmbH“ rašytiniuose paaiškinimuose laikėsi priešingos pozicijos, teigdamas, kad neegzistuoja pagrindas kreiptis į Teisingumo Teismą, nes pareiškėjas (skolininkas) piktaudžiaują procesu, vilkina Europos vykdomojo rašto patvirtinimą į įsiteisėjusio Vokietijos Hünfeldo apylinkės teismo sprendimo vykdymą. Skolininko teikiami skundai kilinės valstybės Vokietijos teismams neturi reikšmės Europos vykdomojo rašto patvirtinimo Vokietijos Hünfeldo apylinkės teismo sprendimo vykdytinumui. Be to, suinteresuoto asmens teigimu, Reglamento 805/2004 23 straipsnio c punkte nurodytų nepaprastų aplinkybių sąvokos aiškinimas teisiskai nereikšmingas, nepaprastų aplinkybių buvimas arba jų nebuvimas yra fakto, o ne teisės aiškinimo klausimas.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir pozicija prejudicinio sprendimo priėmimo procedūroje

32. Pagal Reglamento 805/2004 8, 9 ir 20 konstatuojamąsias dalis, Europos Vadovų Taryba nusprendė, kad galimybė vykdyti sprendimą kitoje valstybėje narėje nei toje, kurioje priimtas teismo sprendimas, turėtų būti pagrįsta ir supaprastinta, išsiverčiant be pereinamųjų priemonių, iki vykdymo valstybėje narėje, kurioje turi būti vykdomas sprendimas. Teismo sprendimas, kurį jį priėmęs teismas yra pripažinęs Europos vykdomojo raštu, vykdančiam turėtų būti laikomas kaip paskelbtas toje valstybėje narėje, kurioje turi būti vykdomas. Teismo sprendimai ir toliau turėtų būti vykdomi, remiantis nacionalinės teisės aktais. Tokia procedūra turėtų turėti daugiau privalumų palyginti su *executur* procedūra, nustatyta Reglamente 44/2001, nes nebūtinas kitos valstybės narės teisejo patvirtinimas, reikalaujantis papildomo laiko ir išlaidų. Prašymas suteikti Europos vykdomojo rašto negincytinoms reikalavimams

pažymėjamą kreditoriui turėtų būti neprivalomas; vietoj jo pagal Reglamentą 44/2001 ar kitus Bendrijos dokumentus jis gali pasirinkti kitą pripažinimo ir vykdymo sistemą.

33. Reglamento Nr. 805/2004 1 straipsnyje įtvirtinta, kad šio reglamento tikslas – sukurti Europos vykdomąjį raštą neginčytiniams reikalavimams, kad, nustatius minimalius reikalavimus, teismo sprendimai, susitarimai ir autentiški dokumentai galėtų laisvai judėti visose valstybėse narėse, iki pripažinimo ir sprendimo vykdymo neatliekant tarpinių procedūrų valstybėje narėje, kurioje turi būti vykdomas sprendimas.
34. Kaip ir Reglamentu 805/2004 priėmimo metu galiojęs Reglamentas 44/2001, aptariamasis Reglamentas 805/2004 sureguliuoja vienoje valstybėje narėje priimto sprendimo laisvo judėjimo Europos Sąjungoje (ES) tvarką. Reglamente 44/2001 šis tikslas buvo užtikrinamas nustatant egzekvatorių procedūrą, kai asmuo, siekdamas valstybės narės teismo sprendimo paskelbimo vykdytinu, kreipdavosi į vykdomo valstybės kompetentingą teisimą, prašydamas jį paskelbti vykdytinu. Reglamentas 805/2004 įtvirtina alternatyvų būdą įvykdyti kitoje valstybėje narėje priimtą sprendimą – leisdamas, *inter alia* (be kita ko), teismo sprendimas, priimtus bylose dėl neginčytinų reikalavimų, pripažinti Europos vykdomuoju raštu.
35. Šiuo tikslu Reglamentas 805/2004 paskirsto kompetencijas tarp teismo sprendimo kilmės valstybės narės ir vykdomo valstybės narės. Iš esmės tai reiškia, kad dalis patikrinimų, kuriuos pagal Reglamento 44/2001 nuostatas atlikdavo kitos valstybės narės teismo sprendimo paskelbimo vykdytinu klausimą sprendęs teisimas, perkelta tam pačiam kilmės valstybės teismui, kuris turi įsitikinti, kad tenkinamos tam tikros reglamente įtvirtintos sąlygos, įskaitant minimalius reglamente įtvirtintus procedūrinius reikalavimus, skirtus apsaugoti, be kita ko, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje garantuojamas teises. Kompetencija taikyti Reglamento 805/2004 23 straipsnyje įtvirtintus pagrindus tenka vykdomo vietos valstybės institucijoms.
36. Be to, remiantis Teisingumo Teismo praktika, teismo sprendimo pripažinimo Europos vykdomuoju raštu procedūra funkciniu požiūriu yra greičiau ne atskira nuo pirmesnio teismo proceso procedūra, bet galutinis šio proceso etapas, būtinas siekiant užtikrinti jo visišką veiksmingumą ir suteikti kreditoriui galimybę išieškoti atitinkamą mokėtiną sumą (Teisingumo Teismo 2016 m. birželio 16 d. sprendimas byloje C-751/14, par. 29; Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis). Taigi tinkama Europos vykdomojo rašto vykdymo procedūra yra tiesiogiai susijusi su veiksmingos teisės į teisminę gynybą užtikrinimu.
37. Taip pat nagrinėjamoje byloje kyla poreikis išaiškinti, koks yra santykis tarp kilmės valstybėje narėje, kurioje išduotas Europos vykdomasis raštas, vykstančio teismo proceso, kuriame ginčijamas sprendimas, kurio pagrindu išduotas Europos vykdomasis raštas, ir vykdomo proceso valstybėje narėje, kurioje pradėti vykdomo veiksmai pagal Europos vykdomąjį raštą. Pažymėtina, kad šiuo klausimu Teisingumo Teismo praktikoje nėra. Tačiau valstybių narių nacionaliniuose teismuose procesuose šis klausimas yra sprendžiamas. Pavyzdžiui, Prancūzijos Aukščiausiojo Teismo (pranc. *Cour de cassation*) 2012 m. sausio 6 d. sprendime byloje Nr. 10-23518 buvo sprendžiamas klausimas, ar Europos vykdomasis raštas galioja, jeigu panaikintas sprendimas, kurio pagrindu jis buvo išduotas. Šioje byloje nuspręsta, kad Europos vykdomojo rašto galiojimas yra apribotas vykdomo sprendimo galiojimu. Kai sprendimas, kurio pagrindu išduotas Europos vykdomasis raštas, nustojo būti vykdomas ar jo vykdymas yra sustabdytas ar apribotas, pažymėjimas, nurodantis vykdomo sustabdymą ar apribojimą, yra išduodamas kilmės teismo (pranc. *le certificat de titre exécutoire européen ne produit ses effets que dans les limites de la force exécutoire de la décision; que lorsqu'une décision certifiée en tant que titre exécutoire européen a cessé d'être exécutoire ou que son caractère exécutoire a été suspendu ou limité, un certificat indiquant la suspension ou la limitation de la force exécutoire est délivré par la juridiction d'origine*) (prieiga per internetą <http://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000025119488>).
38. Reglamento 805/2004 23 straipsnis nėra išaiškintas Teisingumo Teismo praktikoje. Šiame straipsnyje pateikiama nedaug nuorodų dėl sąlygų, kuriomis kompetentingas teisimas ar institucija gali priimti sprendimą taikyti vieną iš jame nurodytų priemonių. Šiai bylai yra aktualus Reglamento 805/2004 23 straipsnyje įtvirtintų priemonių taikymas teismo sprendimo apskundimo kilmės valstybėje atveju.
39. Iš aptariamo reglamento teksto matyti, kad termino „gal“ vartojimas aptariamame straipsnyje rodo, kad jame kalbama ne apie teismo ar kompetentingos institucijos (antstolo) pareigą, o apie tai, kad teisimas ar antstolis turi bent jau tam tikrą diskreciją atitinkamą priemonę taikyti ar jos netaikyti. Taigi yra reikšminga, kokio masto yra ši diskrecija, į kokias aplinkybes turi būti atsižvelgiama. Atitinkamai Teisingumo Teismas turėtų detalizuoti kriterijus, kuriais remdamiesi teisimas ar antstolis turi spręsti dėl minėtų priemonių taikymo, atsižvelgiant į Reglamento 805/2004 tikslus, ir veiksmingos teisės į teisingą teismų užtikrinimą.
40. Iš kasaciniam teismui šios bylos šalių pateiktų duomenų matyti, kad kilmės valstybės teismuose vyksta procesai dėl teismo sprendimo, pripažinto Europos vykdomojo rašto pažymėjimu, apskundimo, o bylos šalys nesutaria dėl kilmės valstybėje vykstančio teismo proceso esmės, tikslingumo bei baigties perspektyvų: pareiškėjas iš esmės teigia besinaudojantis teise į apeliaciją, o suinteresuotas asmuo mano, kad pareiškėjas neturi apskundimo teisės ir iš esmės vilkina procesą. Poreikis analizuoti kitos valstybės narės teisinį reglamentavimą dėl teismo sprendimų apskundimo, atsižvelgiant į teisinių sistemų ir kalbinių skirtumų, gali reikalauti daug resursų, įskaitant laiko, o tai gali būti ne visuomet suderinama su operatyviausiu kitos valstybės narės teismo sprendimo vykdomo siekiu. Taigi svarbus klausimas – kaip turėtų būti derinamos šios vertybės, kokio masto turi būti vykdomo valstybės narės kompetentingų institucijų atliekamas vertinimas. Būtent todėl kasaciniam teismui aktualūs išaiškinimai dėl vykdomo proceso atidėjimo (stabdymo) dėl apskundimo kilmės valstybėje.
41. Iš aptariamo reglamento teksto matyti, kad vykdomo proceso apribojimui iki apsaugos priemonių bei sąlyginiam teismo sprendimo paskelbinui vykdytinu reikalingas teismo sprendimo užginčijimo ir (ar) kreipimosi dėl Europos vykdomojo rašto pažymėjimo ištaisyti ar panaikinimo faktas, o vykdomo procesui atidėti (sustabdyti) papildomai dar reikalingas „nepaprastos aplinkybės“.
42. Viena vertus, Reglamentu 805/2004 23 straipsnyje vartojami žodžiai „užginčijoti“ ir „įskaitant“ teikia pagrindą manyti, kad ši norma apima visus apskundimo kilmės valstybėje būdus, taigi, remiantis šalių teismui pateiktais dokumentais, atrodo, jog ši sąlyga yra įvykdyta. Antra vertus, atsižvelgiant į Reglamento 805/2004 23 straipsnyje vartojamas lingvistines formuluotes, atrodo panašu, kad vykdomo procesui atidėti (sustabdyti) nepakanka vien fakto, kad Europos vykdomojo rašto patvirtintas teismo sprendimas yra tik apskundžiamas kilmės valstybėje, o „nepaprastų aplinkybių“ sąvoka suponuoja, kad turi egzistuoti tam tikros tradicinės situacijos nebūdingos aplinkybės. Taigi minėta „nepaprastų aplinkybių“ sąvoka prasnė kilmės valstybės teismo sprendimo apskundimo atveju nėra visiškai aiški.
43. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką iš vienodo Sąjungos teisės taikymo ir lygybės principo reikalavimų matyti, kad tam tikros Sąjungos teisės nuostatos, kurioje tam, kad būtų nustatyta jos prasmė ir apimtis, nėra aiškios nuorodos į valstybių narių teisę, formuluotė visoje Europos Sąjungoje paprastai turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai, atsižvelgiant į nuostatos kontekstą ir atitinkamų teisės aktu siekiamą tikslą (Teisingumo Teismo 2016 m. birželio 16 d. sprendimas byloje *Peabro Servizi C-751/14*, par. 36). Nagrinėjamu atveju bylą nagrinėjančiam teismui kyla poreikis užtikrinti, kad Reglamento 23 straipsnio c punkte vartojama sąvoka „nepaprastos aplinkybės“ būtų aiškinama vienodai valstybėse narėse.
44. Nesant Teisingumo Teismo praktikos dėl aptariamo reglamento 23 straipsnio aiškinimo, atsižvelgiant į poreikį reglamento nuostatas aiškinti autonomiškai, kyla poreikis kreiptis į Teisingumo Teismą, siekiant išaiškinti nurodytą nuostatą, pirmąjį klausimą formuluojant plačiai. Visų pirma, kasaciniam teismui būtų naudingos gairės, pagal kurias turi būti atliekamas „nepaprastų aplinkybių“ vertinimas, įskaitant vertinimo dalyką – ar jį sudaro galimos kilmės valstybėje vykstančio teismo proceso baigties perspektyvos, galima prašomos taikyti priemonės nauda ir žala, ar ir kitos reikšmingos aplinkybės. Antra, atsižvelgiant į Reglamentu 805/2004 siekiamus tikslus bei poreikį balansuoti išieškojimo bei skolininko teisės ir teisėtus interesus, taip pat aktualu įvertinti, kokio masto turi būti vykdomo valstybės vietos teismo atliekamas apskundimo patikrinimas, siekiant nustatyti „nepaprastų aplinkybių“ egzistavimą ar neegzistavimą, įskaitant įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklės.
45. Taip pat, sprendžiant dėl Reglamento 805/2004 23 straipsnyje nustatytų priemonių taikymo, kyla klausimas, ar konkrečioje byloje gali būti taikoma tik viena iš nurodytų priemonių ar kelios priemonės gali būti taikomos vienu metu. Pavyzdžiui, pagal Lietuvos Respublikos teisę yra galimas turto arešto ir vykdomosios bylos sustabdymo taikymas vienu metu. Analizuojant Reglamentu 805/2004 23 straipsnio formuluotes, lyginant ją su Reglamento 1215/2012 44 straipsnyje vartojamomis formulėmis, pastebėtina tai, kad Reglamente 805/2004 visos trys priemonės atskirtos vartojant žodį „arba“, nors žodis „arba“ skiria tik Reglamento 1215/2012 1 dalies b ir c punktus.
46. Taigi, atrodą panašu, kad įstatymų leidėjas Reglamente 805/2004 siekė nustatyti, jog vienu metu galėtų būti taikoma tik viena priemonė. Atitinkamai antstolui taikius turto areštą (arba, reglamento terminais, „apsaugos priemonę“), kita priemonė tuo pačiu metu negali būti taikoma. Formulėmis „remdamasi skolininko prašymu“ vartojamas rodo, kad priemonių taikymas teismo ar antstolo iniciatyva negalimas. Atsižvelgiant į Europos Sąjungos ir nacionalinės teisės skirtumus, kasaciniam teismui reikalingas santykio tarp skirtingų aptariamo reglamento 23 straipsnyje įtvirtintų priemonių išaiškinimas.
47. Galiausiai, reikia pažymėti, kad, skirtingai nei Reglamentas 1215/2012, konkrečiai šio reglamento 44 straipsnio 2 dalis, analizuojamas reglamentas eksplisitiškai nereguliuoja vykdomo proceso stabdymo klausimo, kai teismo sprendimo vykdytinumas sustabdomas kilmės valstybėje narėje. Reglamente 805/2004 nėra įtvirtinta, ar, teismo sprendimo vykdytinumą sustabdžius kilmės valstybėje, jo vykdymas kitoje valstybėje narėje turėtų būti stabdomas automatiškai, ar šiuo klausimu reikalingas vykdomo valstybės kompetentingos institucijos sprendimas. Kitaip tariant, nėra aišku, ar teismo sprendimui dėl vykdytinumo sustabdymo (panaikinimo) taikytinas Reglamento 1215/2012 36 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas teisinis režimas.
48. Sprendimu dėl vykdytinumo sustabdymo daroma įtaka bylos šalių teisėms ir pareigoms, taigi, taikant jam bendrą Reglamento 1215/2012 36 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą taisyklę, tokie sprendimai iš principo galėtų cirkuluoti be jokių specialių procedūrų. Vis dėlto įstatymų leidėjo sprendimas tokius sprendimus išskirti į atskirą normą rodo, kad tokiu atveju vykdomo valstybėje atliekamas sustabdymas aktyviai šios šalies kompetentingų institucijų veiksmais laikytas reikalingu. Taigi Teisingumo Teismo prašytina atsakyti, ar ši teisinė logika aktualiai taikant Reglamentu 805/2004 23 straipsnį, ar turėtų būti taikomas mechanizmas, panašus į įtvirtintą Reglamentu 1215/2012 44 straipsnio 2 dalyje.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 3 straipsnio 5 dalimi, 163 straipsnio 9 punktu, 340 straipsnio 5 dalimi, 356 straipsnio 5 dalimi,

nutaria:

Kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą šiais klausimais:

1. *Kaip, atsižvelgiant į Reglamento 805/2004 tikslus, inter alia, tikslą pagerinti ir supaprastinti valstybių narių teismų sprendimų vykdymą bei veiksmingą teisės į teisingą teismų užtikrinimą, turi būti aiškinama Reglamentu 805/2004 23 straipsnio c punkte nurodyta „nepaprastų aplinkybių“ sąvoka? Kokia yra vykdomo valstybės narės kompetentingų institucijų diskrecija aiškinti „nepaprastų aplinkybių“ sąvoką?*
2. *Ar sprendžiant dėl Reglamento 805/2004 23 straipsnio c punkto taikymo reikšmingomis laikytinos aplinkybės, kaip susiklostė nagrinėjamoje byloje, susijusios su teismo procesu kilmės valstybėje, kuriame yra sprendžiamas klausimas dėl teismo sprendimo, kurio pagrindu buvo išduotas Europos vykdomasis raštas, panaikinimo? Pagal kokius kriterijus turi būti vertinamas apskundimo procesas kilmės valstybėje narėje ir kiek išsamus turi būti vykdomo valstybės narės kompetentingų institucijų atliekamas kilmės valstybėje narėje vykstančio proceso vertinimas?*
3. *Koks yra vertinimo dalykas sprendžiant dėl Reglamento 805/2004 23 straipsnyje esančios sąvokos „nepaprastos aplinkybės“ taikymo – ar turi būti vertinama atitinkamos ginčo aplinkybės įtaka ginčijant kilmės valstybės teismo sprendimą kilmės valstybėje, ar analizuojama galima atitinkamos reglamento 23 straipsnyje nurodytos priemonės potenciali nauda ar žala, ar skolininko ekonominės galimybės įvykdyti teismo sprendimą, ar analizuojamos kitos aplinkybės?*
4. *Ar pagal Reglamento 805/2004 23 straipsnį galimas kelių šiame straipsnyje nurodytų priemonių taikymas tuo pačiu metu? Jei atsakymas į šį klausimą būtų teigiamas, kokiais kriterijais remiantis vykdomo valstybės kompetentingos institucijos turi remtis, sprendžiamos dėl kelių minėtų priemonių taikymo pagrįstumo, proporcingumo?*
5. *Ar kilmės valstybės teismo sprendimui dėl vykdytinumo sustabdymo (panaikinimo) taikytinas 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 36 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas teisinis režimas, ar taikomas teisinis režimas, panašus į nurodytą minėto reglamento 44 straipsnio 2 dalyje?*

Sustabdyti civilinės bylos nagrinėjimą iki Teisingumo Teismo sprendimo gavimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai
Bublienė

Sigita Rudėnaitė

Antanas Simnickis